

Predmet C-176/23**Sažetak zahtjeva za prethodnu odluku sastavljen na temelju članka 98.
stavka 1. Poslovnika Suda****Datum podnošenja:**

21. ožujka 2023.

Sud koji je uputio zahtjev: Tribunalul Specializat Mureş (Specijalizirani sud u Mureşu,
Rumunjska)**Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:**

2. ožujka 2021.

Tužitelj u prvostupanjskom postupku i žalitelj:

UG

Tuženik u prvostupanjskom postupku i druga stranka u žalbenom postupku:

SC Raiffeisen Bank SA

Predmet glavnog postupka

Žalba podnesena protiv presude Judecătorie Sighișoara (Prvostupanjski sud u Sighișoari, Rumunjska) kojom se odbija tužba tužitelja u prvostupanjskom postupku/žalitelja (u daljnjem tekstu: tužitelj), kojom se u bitnome tražilo da se utvrdi nepoštenost određenih odredbi ugovora o kreditu sklopljenog s tuženikom u prvostupanjskom postupku /drugom strankom u žalbenom postupku (u daljnjem tekstu: tuženik). Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na područje primjene Direktive Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim uvjetima u potrošačkim ugovorima (u daljnjem tekstu: Direktiva 93/13).

Predmet i pravna osnova zahtjeva za prethodnu odluku

Na temelju članka 276. UFEU-a traži se tumačenje članka 1. stavka 2. Direktive 93/13 u vezi s njezinim uvodnim izjavama 12. i 13.

Prethodna pitanja

1. Treba li prilikom primjene odredbe članka 1. stavka 2. Direktive 93/13/EEZ o nepoštenim uvjetima u potrošačkim ugovorima, prenesene u nacionalno pravo odredbama članka 3. stavka 2. Legee nr. 193/2000, republicată, privind clauzele abuzive în contractele încheiate între profesioniști și consumatori (Zakon br. 193/2000, ponovno objavljen, o nepoštenim odredbama u ugovorima sklopljenima između trgovaca i potrošača),

osobito s obzirom na uvodne izjave 12. i 13. Direktive,

ali također uzimajući u obzir odredbe članaka 80. i 81. Ordonanțe de urgență a Guvernului (OUG) nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori (Uredba sa zakonskom snagom br. 50/2010 o ugovorima o potrošačkim kreditima, u daljnjem tekstu: OUG),

tumačiti na način da se njima ne isključuje mogućnost da nacionalni sudovi također ispituju sumnje o nepoštenosti ugovornih odredbi iz dodataka ugovorima o kreditu sklopljenima između trgovaca i potrošača prije stupanja na snagu potonjeg akta po sili zakona, to jest na temelju odredbi članka 95. OUG-a br. 50/2010, ako ih je potrošač izričito prihvatio u skladu s uvjetima predviđenim odredbama članka 40. stavka 1. OUG-a br. 50/2010 o ugovorima o potrošačkim kreditima ili ako se smatraju prešutno prihvaćenima po sili zakona u skladu s uvjetima predviđenim odredbama članka 40. stavka 3. OUG-a br. 50/2010?

2. Ako odgovor na prvo pitanje bude potvrđan, nacionalni sud također pita bi li na temelju prethodno navedenih pretpostavki i okolnosti spora koji je u tijeku, bila u suprotnosti [s mogućnošću iz prvog pitanja] sudska praksa nacionalnih sudova kojom se utvrđuje da izričito prihvaćanje dodatka formuliranog u skladu s uvjetima predviđenim odredbama članka 40. stavka 1., a na temelju odredbi članka 95. OUG-a br. 50/2010 o ugovorima o potrošačkim kreditima, automatski podrazumijeva da se [o navedenom dodatku] pregovaralo, pa da je samim time isključeno ispitivanje eventualnih sumnji o nepoštenosti sadržaja ugovorenih odredbi?

Mjerodavne odredbe prava Unije i sudska praksa Suda

Uvodne izjave 12., 13. i 15., članak 1. stavak 2., članak 2. stavak 1. točka (b), članak 6. stavak 1., članak 7. stavak 2. i članak 8. Direktive 93/13

Presuda od 9. srpnja 2020., Banca Transilvania (C-81/19, EU:C:2020:532); presuda od 14. ožujka 2019., Dunai (C-118/17, EU:C:2019:207); presuda od 20. rujna 2018., OTP Bank i OTP Faktoring (C-51/17, EU:C:2018:750); presuda od 20. rujna 2017., Andriuc i dr. (C-186/16, EU:C:2017:703); presuda od 10. rujna 2014., Kušionová (C-34/13, EU:C:2014:2189)

Mjerodavne odredbe nacionalnog prava

Članak 1., članak 2. stavci 1. i 2., članak 3. stavak 2. te članci 6., 12. i 14. **Legee nr. 193 din 6 noiembrie 2000** privind clauzele abuzive din contractele încheiate între profesioniști și consumatori (Zakon br. 193 od 6. studenoga 2000. o nepoštenim odredbama u ugovorima sklopljenim između trgovaca i potrošača). Tim zakonom, kojim se u nacionalno pravo prenosi Direktiva 93/13, u članku 3. stavku 2. propisuje se da „ugovorne odredbe predviđene drugim važećim normativnim aktima ne podliježu odredbama ovog zakona”.

Legea nr. 289 din 24 iunie 2004 privind regimul juridic al contractelor de credit pentru consum destinate consumatorilor, persoane fizice (Zakon br. 289 od 24. lipnja 2004. o pravnom uređenju ugovora o potrošačkim kreditima za potrošače koji su fizičke osobe). Člankom 8. tog zakona, u verziji koja je bila na snazi u trenutku potpisivanja ugovora o kreditu, predviđalo se među ostalim da ugovor o kreditu treba sadržavati iznos godišnje efektivne kamate i naznaku uvjeta pod kojima se potonja može mijenjati. Navedeni članak izmijenjen je Ordonanțom de urgență nr. 174 din 19 noiembrie 2008 pentru modificarea și completarea unor acte normative privind protecția consumatorilor (Uredba sa zakonskom snagom br. 174 od 19. studenoga 2008. o izmjenama i dopunama određenih propisa o zaštiti potrošača) na način da ugovor o kreditu mora sadržavati „iznos kamatne stope, navodeći je li riječ o fiksnoj i/ili promjenjivoj kamati, a ako je kamata promjenjiva, njezina promjena ne smije ovisiti o volji vjerovnika, [mora se dogoditi] s obzirom na fluktuacije provjerljivih referentnih indeksa navedenih u ugovoru ili zakonodavnih izmjena kojima se zahtijeva [takva promjena]”.

Članci 37., 80., 81. i 95. **Ordonanțe de urgență a Guvernului nr. 50 din 9 iunie 2010** privind contractele de credit pentru consumatori (Uredba sa zakonskom snagom br. 50 od 9. lipnja 2010. o ugovorima o potrošačkim kreditima) (u daljnjem tekstu: OUG br. 50/2010). Tom uredbom sa zakonskom snagom stavljen je izvan snage Zakon br. 289/2004.

Člankom 37. OUG-a br. 50/2010, u verziji koja se primjenjuje u glavnom postupku, predviđalo se među ostalim da u ugovorima o kreditu s promjenjivom kamatnom stopom „kamatna stopa mora biti povezana s fluktuacijama referentnih indeksa EURIBOR-a, ROBOR-a, LIBOR-a odnosno referentne kamatne stope BNR-a [Narodna banka Rumunjske], ovisno o valuti kredita, koje vjerovnik može uvećati za određenu maržu, koja je fiksna tijekom cjelokupnog trajanja ugovora”.

Člankom 40. stavkom 1. te uredbe sa zakonskom snagom propisuje se da se „zabranjuju [...] ugovorne odredbe kojima se vjerovniku dodjeljuje pravo da jednostrano izmijeni ugovorne odredbe bez sklapanja dodatka koji bi potrošač prihvatio”. Stavkom 3. navedenog članka predviđa se da se „u slučaju izmjena utvrđenih propisima potrošačevo nepotpisivanje dodatka iz stavka 1. smatra [...] prešutnim prihvaćanjem [...]”.

Članak 95. OUG-a 50/2010 je u svojoj prvotnoj verziji predviđao:

„(1) Što se tiče postojećih ugovora, vjerovnici su dužni u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu ove uredbe sa zakonskom snagom osigurati usklađenost ugovora s odredbama ove uredbe sa zakonskom snagom.

(2) Postojeći ugovori moraju se u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu ove uredbe sa zakonskom snagom izmijeniti sklapanjem dodataka.

[...]

(5) Potrošačevo nepotpisivanje dodataka iz stavka 2. smatra se prešutnim prihvaćanjem”.

Ta uredba sa zakonskom snagom podnesena je na usvajanje Rumunjskom parlamentu, koji je Legeom nr. 288 din 28 decembrie 2010 (Zakon br. 288 od 28. prosinca 2010.) izmijenio navedeni članak 95. kako slijedi:

„Odredbe ove uredbe sa zakonskom snagom ne primjenjuju se na ugovore koji već postoje na dan njezina stupanja na snagu [...]”.

Članci II. i XI. **Ordonanțe de urgență a Guvernului nr. 19 din 29 martie 2019** pentru modificarea și completarea unor acte normative (Uredba sa zakonskom snagom br. 19 od 29. ožujka 2019. o izmjenama i dopunama određenih propisa)

Članci 993., 994., 1088. i 1092. **Codul civila** (rumunjski Građanski zakonik)

Kratki prikaz činjeničnog stanja i glavnog postupka

- 1 Stranke su 23. ožujka 2007. sklopile ugovor o kreditu s promjenjivom kamatnom stopom kojim je tuženik tužitelju odobrio iznos od 15 300 švicarskih franaka (CHF) s rokom otplate od 156 mjeseci.
- 2 U skladu s točkom 1.1. tog ugovora, tužitelj je morao platiti naknadu za obradu kredita u iznosu od 300 švicarskih franaka, što čini 2 % pozajmljenog iznosa. Osim toga, prema točki 3.3. tog ugovora kamatna stopa je u trenutku sklapanja ugovora iznosila 5,9 % godišnje, ali ju je tuženik mogao promijeniti ovisno o promjenama na financijskom tržištu. Tužitelj je morao biti obaviješten o novoj kamatnoj stopi.
- 3 Tužitelj je 10. rujna 2010. obaviješten o izmjeni predmetnog ugovora o kreditu. Tuženik je u toj obavijesti u bitnome naveo da je zakonodavac UOG-om br. 50/2010 propisao određene izmjene koji moraju biti provedene u slučaju svih ugovora o kreditu sklopljenih s potrošačima, osobito u pogledu odredbi o strukturi promjenjive kamatne stope koja je morala biti vezana za objektivni indeks koji se temelji na valuti kredita, uvećanim za fiksnu maržu kreditne institucije. Za kredite u švicarskim francima indeks je bio šestomjesečni LIBOR.
- 4 Tužitelj je 29. prosinca 2017. podnio tužbu kojom je u bitnome zahtijevao da se utvrdi nepoštenost odredbi iz točaka 1.1. i 3.3. ugovora o kreditu.

- 5 U svojem odgovoru na tužbu tuženik je tvrdio da se ne može ispitivati nepoštenost predmetnih ugovornih odredbi te se u tom smislu pozvao na članak 4. stavak 6. i članak 3. stavak 2. Zakona br. 193/2000. U tom pogledu tuženik je istaknuo, s jedne strane, da se predmetnim ugovornim odredbama definira predmet ugovora i primjerenost naknade u odnosu na pružene usluge te, s druge strane, da promjenjiva kamatna stopa na iznos kredita proizlazi iz dodatka ugovoru o kreditu, koji odražava odredbe OUG-a br. 50/2010.
- 6 Presudom od 10. lipnja 2020. Prvostupanjski sud u Sighișoari odbio je tužiteljevu tužbu zbog razloga koje je naveo tuženik. Tužitelj je sudu koji je uputio zahtjev podnio žalbu protiv te presude.

Glavni argumenti stranaka u glavnom postupku

- 7 Tužitelj tvrdi da OUG br. 50/2010, akt sa zakonskom snagom, sadržava odredbe čiji je isključivi cilj povećavanje zaštite potrošača. Međutim, te su odredbe nepravilno uvrštene u sporni ugovor o kreditu jer nije uzeta u obzir konkretna situacija u trenutku sklapanja ugovora o kreditu, nego ona koja je postojala približno u trenutku stupanja na snagu OUG-a br. 50/2010, kada je ugovorna kamatna stopa već bila utvrđena na temelju ugovornih odredbi za koje se sumnja da su nepoštene.
- 8 Tuženik tvrdi da su učinci prvotne odredbe iz točke 3.3. ugovora prestali u trenutku kada je dodatak od 10. rujna 2010. počeo proizvoditi svoje učinke. Navedena odredba zamijenjena je onom koja je trenutačno na snazi, a kojom je kamatna stopa na iznos kredita povezana s provjerljivim referentnim indeksom, odnosno šestomjesečnim LIBOR-om, uvećanim za fiksnu maržu. Stoga je tuženik postupao u skladu s prisilnim odredbama OUG-a br. 50/2010 i na način koji je Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor (Državna agencija za zaštitu potrošača) smatrala primjerenim, kao što to proizlazi iz dopisa te agencije od 5. listopada 2010.

Kratki prikaz obrazloženja zahtjeva za prethodnu odluku

- 9 Sud koji je uputio zahtjev smatra da isključenje ispitivanja nepoštenosti ugovornih odredbi koje odražavaju odredbe OUG-a br. 50/2010 treba ocijeniti s obzirom na Direktivu 93/13 i mjerodavnu sudsku praksu Suda.
- 10 Podsjeća da je Sud u tom pogledu istaknuo da, budući da predstavljaju iznimku od sustava zaštite potrošača od nepoštenih ugovornih odredbi, odredbe članka 1. stavka 2. Direktive 93/13 treba usko tumačiti s obzirom na to da se razlog za to isključenje iz područja primjene navedene direktive temelji na legitimnoj pretpostavci da je nacionalni zakonodavac uspostavio ravnotežu između svih prava i obveza stranaka određenih ugovora.

- 11 Kako bi provjerio je li ugovorna odredba odraz akta sa zakonskom snagom u smislu spomenute odredbe, sud koji je uputio zahtjev smatra da je potrebno utvrditi primjenjuju li se sporne odredbe nacionalnog prava na ugovorne stranke bez obzira na njihov izbor, pa čak i ako je riječ o dispozitivnim odredbama, tako da bi se primjenjivale po službenoj dužnosti ako ne postoji drukčiji sporazum ugovornih stranaka.
- 12 Sud koji je uputio zahtjev napominje da je rumunjski zakonodavac smatrao potrebnim odredbama OUG-a br. 50/2010 urediti ugovore o kreditu sklopljene između trgovaca i potrošača jer je utvrdio da se prethodno zakonodavstvo pokazalo nedovoljnim za odgovarajuću zaštitu potrošača od prirodnog poriva trgovaca da iskoriste svoje prestižno iskustvo i konkretne mogućnosti nametanja ugovornih uvjeta koji bi mogli biti nepošteni. Zakonodavac je stoga nastojao isključiti moguće zlouporabe od strane trgovaca zbog neuređenosti ugovora o kreditu s promjenjivom kamatnom stopom koje potonji sklapaju s potrošačima.
- 13 Člankom 95. OUG-a br. 50/2010, u njegovu prvotnom obliku, predviđao se mehanizam na temelju kojeg kreditne institucije izravno primjenjuju te obvezujuće odredbe, uključujući i u slučaju postojećih ugovora o kreditu. Prema tome, takav je ugovor trebao biti izmijenjen dodatkom, a potrošač je o njemu trebao biti obaviješten kako bi ga potpisao. Pretpostavljalo se da nepotpisivanje dodatka znači prešutno prihvaćanje njegovih odredbi. Međutim, sud koji je uputio zahtjev naglašava da zakonodavac nije uredio mogućnost stvarnog pregovaranja o ugovornim uvjetima na koje se izmjene odnose. Iako je taj mehanizam uklonjen Zakonom br. 288/2010 o potvrđivanju OUG-a br. 50/2010, to je uklanjanje u predmetnom slučaju provedeno zakašnjelo jer je tužitelj bio obaviješten o predmetnom dodatku te se smatralo da ga je potonji potpisao.
- 14 U tim okolnostima, sud koji je uputio zahtjev sumnja da mjerodavne odredbe OUG-a br. 50/2010 ispunjavaju zahtjev presumirane ravnoteže između svih prava i obveza stranaka određenih ugovora. Osim toga, sud koji je uputio zahtjev sumnja da ugovorne odredbe koje su sadržane u predmetnom dodatku odražavaju odredbe OUG-a br. 50/2010 s obzirom na to da ugovorne odredbe ne sadržavaju ključne podatke i informacije koji bi tužitelju omogućivali razumijevanje dosega obveza koje je preuzeo.
- 15 Sud koji je uputio zahtjev također ističe da se člankom 37. OUG-a br. 50/2010 utvrđuje samo obvezna struktura promjenjive ugovorne kamatne stope u obliku objektivnog referentnog indeksa i fiksne marže. Potonja odražava ugovorne interese trgovca, dok indeks ne ovisi o volji stranaka. Međutim, taj indeks može se s vremenom znatno promijeniti i u najboljem slučaju može ga iskoristiti trgovac, koji je iskusniji i sposobniji u predviđanju od pažljivog i uobičajeno opreznog potrošača. Sud koji je uputio zahtjev stoga sumnja da se odredbe tog članka mogu provesti neovisno o volji stranaka i primijeniti po službenoj dužnosti ako ne postoji sporazum među strankama.

- 16 U tom pogledu navedeni sud pojašnjava da su trgovci prilikom utvrđivanja promjenjive kamatne stope iz ugovora o kreditu na temelju dodatka koji odražava odredbe OUG-a br. 50/2010 uzimali u obzir strukturu promjenjive kamatne stope na način koji je povoljan isključivo za njih, s obzirom na posebne okolnosti u vrijeme njezina stupanja na snagu jer je u tom trenutku vrijednost referentnih indeksa bila iznimno mala. Oni su razliku između navedenih indeksa i ugovorne kamatne stope pretvorili u fiksnu maržu na koju su imali pravo i koju im je zakonodavac priznao. Budući da su se referentne vrijednosti mogle fluktuirati isključivo s tendencijom povećanja, promjenjiva kamatna stopa pratila je istu tendenciju, isključivo u korist trgovca i na očiglednu štetu potrošača.
- 17 Tako je pozitivna namjera zakonodavca da uspostavi sustav veće razine zaštite potrošača propala prilikom konkretne provedbe OUG-a br. 50/2010, dovevši do njihova očito ranjivijeg položaja u ugovornom odnosu.
- 18 Naposljetku, sud koji je uputio zahtjev ističe da se prema sudskoj praksi nacionalnih sudova u tom području ne može ispitivati nepoštenost ugovornih odredbi poput onih o kojima je riječ u glavnom postupku. Stoga ne bi bilo moguće ni pregovarati o takvim odredbama ni predvidjeti odgovarajuća jamstva kojima se omogućuje osporavanje eventualne zlouporabe trgovaca u vezi s propisima s koje navedene ugovorne odredbe odražavaju.

RADNI DOKUMENT